לא פגעו בו קנאין מהו אינשייה רב לגמריה אקריוהו לרב כהנא בחלמיה [1]בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל ובירושלים כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר אתא א"ל הכי אקריון אדכריה רב לגמריה בגדה יהודה זו עבודת כוכבים וכן הוא אומר [2][כן] בגדתם בי בית ישראל נאום ה' ותועבה נעשתה בישראל ובירושלים זה משכב זכור וכן הוא אומר [3]ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה היא כי חלל יהודה קדש ה' זו זונה וכן הוא אומר [4]לא (יהיה קדש) ובעל בת אל נכר זה הבא על הכותית וכתיב בתריה [5]יכרת ה' לאיש אשר יעשנה ער ועונה (מאלהי) יעקב ומגיש מנחה לה' צבאות אם ת"ח הוא לא יהיה לו ער בחכמים ועונה בתלמידים אם כהן הוא לא יהיה לו בן מגיש מנחה לה' צבאות א"ר חייא בר אבויה כל הבא על הכותית כאילו מתחתן בעבודת כוכבים דכתיב ובעל בת אל נכר וכי בת יש לו לאל נכר אלא זה הבא על הכותית וא"ר חייא בר אבויה כתוב על גלגלתו של יהויקים זאת ועוד אחרת זקינו דרבי פרידא אשכח ההוא גולגלתא דהוות שדיא בשערי ירושלים והוה כתוב עילויה זאת ועוד אחרת קברה והדר נבוג קברה והדר נבוג אמר האי גולגלתא של יהויקים דכתיב ביה [6]קבורת חמור יקבר סחוב והשלך מהלאה לשערי ירושלים אמר מלכא הוא ולאו אורח ארעא לבזויי שקלה כרכה בשיראי ואותביה בסיפטא אתאי דביתהו חזיתה נפקת אמרה להו לשיבבתהא אמרי לה האי דאיתתא קמייתא היא דלא קא מנשי לה שגרתא לתנורא וקלתה כי אתא אמר היינו דכתיב עילויה זאת ועוד אחרת כי אתא רב דימי אמר בית דינו של חשמונאי גזרו הבא על הכותית חייב עליה משום נשג"א כי אתא רבין אמר משום נשג"ז נדה שפחה גויה זונה אבל משום אישות לית להו ואידך נשייהו ודאי לא מיפקרי א"ר חסדא הבא לימלך אין מורין לו איתמר נמי אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הבא לימלך אין מורין לו ולא עוד אלא שאם פירש זמרי והרגו פנחס נהרג עליו נהפך זמרי והרגו לפנחס אין נהרג עליו שהרי רודף הוא [7]ויאמר משה אל שופטי ישראל וגו' הלך שבטו של שמעון אצל זמרי בן סלוא אמרו לו הן דנין דיני נפשות ואתה יושב ושותק מה עשה עמד וקיבץ כ"ד אלף מישראל והלך אצל כזבי אמר לה השמיעי לי אמרה לו בת מלך אני וכן צוה לי אבי לא תשמעי אלא לגדול שבהם אמר לה אף הוא נשיא שבט הוא ולא עוד אלא שהוא גדול ממנו שהוא שני לבטן והוא שלישי לבטן תפשה בבלוריתה והביאה אצל משה אמר לו בן עמרם זו אסורה או מותרת ואם תאמר אסורה בת יתרו מי התירה לך נתעלמה ממנו הלכה געו כולם בבכיה והיינו דכתיב [8]והמה בוכים פתח אהל מועד וכתיב [9]וירא פנחס בן אלעזר מה ראה אמר רב ראה מעשה ונזכר הלכה אמר לו אחי אבי אבא לא כך לימדתני ברדתך מהר סיני הבועל את כותית קנאין פוגעין בו אמר לו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא ושמואל אמר ראה [10]שאין חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד ה' כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב ר' יצחק אמר ר"א ראה שבא מלאך והשחית בעם ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו מיכן שאין נכנסין בכלי זיין לבית המדרש שלף שננה והניחה באונקלו והיה

נשען

לא פגעו בו קנאין מהו. מה עונש בדבר: **אנשייה רב לגמריה.** שכח מה שגמר מרבו בדבר זה ולא ידע להשיבו: **וכן הוא אומר ואת זכר וגו'.** סיפיה דקרא תועבה היא: **זונה.** מופקרת ואפי' ישראלית: **קדש.** מפקיר קדושתו והולך לרדוף זונות. קדשה מחללת קדושתה וכן קדש מחלל קדושתו: **כתוב על גלגלתו של יהויקים.** משום ר' חייא בר אבויה נקט לה: **זאת ועוד אחרת.** נקמה נעשית בה כבר ועוד אחרת תעשה בה: **זקינו דר' פרידא.** הוא ר' חייא בר אבויה והכי אמרי' בחלק: **נבוג.** בלבלה ויצאה מקבורתה: **קבורת חמור.** מושלך ברחובות: **בסיפטא.** ארגז: **לשיבבתהא.** לשכנותיה: **דלא קא מנשי לה.** אינה נשכחת מלבו: **שגרתה לתנורא.** הסיקה את התנור: **חייב עליה.** כלומר נענש בה משום כל אלו: **נדה.** אע"פ שדם כותית כדם בהמה מכל מקום מיאוס וחילול לקדושת השם הוא: **שפחה.** שהיא כשפחה אלו שכנסת ישראל גבירה נקראת: **עובדת כוכבים.** לא תתחתן בם כי יסיר וגו' כל המסירות את הלב במשמע. ומיהו לאו דלא תתחתן ליכא דאורייתא דלדרך חתנות משמע ובית דינו של חשמונאי גזרו לפרוש מינה משום כל הני: **א"א.** ולאו ממש דקדושין לית להו ומיהו לא"א דמיא וחייב לפרוש הימנה שלא יהא רגיל באשת איש: **אבל אישות אין להם**(א). שסתם כותית מופקרת ואינה מיוחדת לבעלה ולא דמיא לא"א: **אמר רב חסדא.** קנאי הבא לימלך בבית דין בשעת מעשה אם יפגע בו אין מורים לו שלא נאמרה אלא לקנא מעצמו ואינו נמלך: **ולא עוד אלא שאם פירש זמרי.** מן האשה והרגו פנחס אחר כן נהרג עליו שלא נאמרה הלכה זו אלא בשעת מעשה: זמרי הוא שלומיאל: **נשיא שבט.** שמעון כדלקמן: שמעון שני לבטן לוי שלישי לבטן: **בת יתרו מי התירה לך.** משה קודם מתן תורה נשא וכשנתנה תורה כולן בני נח היו ונכנסו לכלל מצות והיא עמהם וגרים רבים של ערב רב: **ונתעלמה ממנו הלכה.** שנאמר לו בסיני הבועל כותית וכו': **אחי אבי אבא.** היינו משה שהיה אחי אבי אביו אהרן: **פרוונקא.** שליח: **שמואל אמר מאי וירא ראה שאין חכמה.** כלומר נזכר פסוק אין חכמה ואין תבונה נגד ה' שכל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב לפיכך הורה פנחס הלכה בפני רבו ולא המתין ליטול רשות ממשה שלא ילמדו הרואים ויתירו להתיר את כותית: **ויקם ויקח.** מכלל דעד השתא לאו בידו הוה: **העדה.** סנהדרין שהיו יושבים ודנין כדכתיב קח את כל ראשי ואמרי' בפר' ד' (לעיל לה.) תלה להם בתי דינין לדונם דיני נפשות על עון פעור: **שלף שננה.** שלף הברזל שבראש העץ של רומח: **אונקלי.** מלבוש:

נשען

נשג"ז. זונה אם הוא כהן: **ואידך** נשייהו **לא מפקרי.** ולא מחייבי משום זונה הקשה ה"ר משה מפונטויז"א מהא דאמר פרק הבא על יבמתו (יבמות סא. ושם) אין זונה אלא גיורת ומשוחררת וכ"ש כותית וי"ל דכיון דכתיב זונה לא יקח לא מחייב משום זונה אלא אם כן יש בה ליקוחין כגון גיורת דתפסי קידושי אבל כותית לא ועוד משמע קרא דאיירי בההיא דשריא לישראל ואסירא לכהן לאפוקי כותית דאסורה לתרוייהו ומיהו קשה דבפרק כל האסורין (תמורה כט: ושם) קאמר רבא בכהן הבא על כותית לוקה עליה משום זונה מדאורייתא ודוחק הוא לאוקמי שמעתא דהכא כאביי ועוד קשה דבפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עח.) פליגי רבי יהודה ורבי יוסי ור"ש בגיורת לכהן ואפי' לרבי שמעון לא שרי אלא בנתגיירה פחותה מבת שלש שנזרעו בתוליה בישראל אבל כותית לא ונראה לפרש דהך שמעתא במשומרת שלא נבעלה ואפילו אינה משומרת לא לקי מדאורייתא מספיקא אבל ודאי בעולה לוקה מדאורייתא כרבא בתמורה והיא דקדושין אע"ג דמדאורייתא אסורה לאו משום זונה מיתסרא אלא גזירת הכתוב וכן משמע בירושלמי פרק בתרא דקידושין דא"ר יעקב בר אידי בשם רבי יהושע בן לוי מעשה במשפחה בדרום שהיו קורין עליה ערעור ושלח רבי את ר' רומנוס לבודקה ומצא שנתגיירה זקנתה פחותה מבת ג' שנים ויום אחד והכשירה רבי לכהונה רב הושעיא אמר כרבי שמעון הכשירה א"ר זעירא דברי הכל הוא דא"ר זעירא בשם רב אדא בר אחוה ר' יודן מטו בה בשם רב ר' אבהו בשם ר' יוחנן ולד בוגרת כשר שהיא כלא תעשה הבא מכח עשה והוא אשה בבתוליה יקח ולא בוגרת כל לא תעשה הבא מכח עשה עשה הוא ודכוותיה כי אם בתולה מעמיו ולא גיורת כל לא תעשה הבא מכלל עשה עשה משמע מהתם בהדיא דליכא מלקות והוצרכו חכמים לגזור כדי לחייבו מלקות ומיהו סוגיא דידן משמע דעובדא דירושל' משום זונה דמייתי לה בפ' הבא על יבמתו ובעי למפשט מינה דהלכה כר"ש ודחי שאני התם הואיל ואינסב אינסב דהא רב ורבי יוחנן דאמרי בוגרת ומוכת עץ לא ישא ואם נשא נשוי ומסיק בשלמא התם קופה להיות בעולה תחתיו הכא קופה להיות זונה תחתיו וצ"ל זונה לאו דווקא:

היולך

מסורת הש"ס

א) [נ"ל פסוק קדשה מבנות ישראל וכ"ה בשאלתות], ב) [כת"י: הנריה], ג) [נ"ל מאהלי], ד) שבת נה: ע"ש, ה) [לקמן קד. ע"ש], ו) ע"ז לו:, ז) [עי' תוס' ע"ז לו: ד"ה משום], ח) [חולין יג:], ט) [פסחים סו.], י) [לעיל פא:] ע"ז לו:, כ) ב"מ פג: לקמן נו., ל) [משלי כא ועי' פירש"י דהכא ד"ה שמואל אמר מי מכר פסוק אין חכמה וכו' ודע שהכרח לומר כן הכא כמ"ש תוס' גיטין סט. ד"ה וכתיב וזות כו'], מ) עירובין סג. שבועות ל: [ברכות יט:], נ) [עי' לקמן קד.], ס) [דברים ו], ע) [קדושין סח:], פ) כת"י: גויה, צ) [דף פ:].

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל אישות. נ"ב עי' לעיל בפרק ד' מיתות סוף דף נ"ב בתוספת:

◆

מוסף רש"י

ער בחכמים. חריף להבין ולהורות בין החכמים, כדאמרינן בערובין (נג:) אהרנית ערנית (שבת נה:). **חייב משום נשג"א.** גזרו עליהן משום נדה דרבנן, ואע"ג דעובדת כוכבים אין דמה מטמאה מן התורה, שהרי היא כבהמה, חכמים גזרו עליה, ומשום שפחה, ומשום עובדת כוכבים כאילו מתחתן בה דרך אישות, ומשום אשת איש, דנשואת בעל יש להן לבני נח, דכתיב והיא בעולת בעל, וישראל הרגיל בכך הואיל ובא עליה בנדתה אתי למבעל נמי נדה ישראלית ואתי למינסב שפחה ועבר משום לא יהיה קדש ואתי למנסבה לעובדת כוכבים ועבר אלא מתחתן ואתי למיבעל אשת איש ישראל (ע"ז לו:). הא מיחייב לאו דוקא אלא אסור, דלאו מדאורייתא אלא מדרבנן (שבת פא:). **משום נשג"ז.** נדה שפחה עובדת כוכבים זונה, שאם כהן הוא יש כאן משום לאו דזונה, ולא לאו ממש אלא גזירה משום זונה ישראלית שנבעלה לאסור לה (שם). **קריינא דאיגרתא.** מגלה הוא (ב"מ פג:). **שאין חכמה וגו' נגד ה'.** אין חכמה תבונה נגד ה' (ברכות יט: שבועות ל:) אין תורת חכמה וכבוד ותבונה ויועץ עומדת כנגד חילול השם (ערובין סג.).

עין משפט נר מצוה

סג א מיי' פי"ב מהל' איסורי ביאה הל"ו סמג לאוין קיב טוש"ע אה"ע סימן טז סעיף ב:

סד ב ג מיי' שם טור שו"ע שם:

סה ד מיי' שם הלכה ג וסמג שם טור שו"ע שם סעיף א:

סו ה ו מיי' שם הלכה ה וסמג שם טור שו"ע חו"מ סימן תכה סעיף ד בהגה:

סז ז מיי' פ"ה מהלכות ת"ת הלכה ג סמג עשין יב טור שו"ע יו"ד סימן רמב סעיף יח:

◆

תורה אור השלם

1. בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל ובירושלם כי חלל יהודה קדש יי אשר אהב ובעל בת אל נכר: מלאכי ב יא
2. אכן בגדה אשה מרעה כן בגדתם בי בית ישראל נאם יי: ירמיהו ג כ
3. ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה הוא: ויקרא יח כב
4. לא תהיה קדשה מבנות ישראל ולא יהיה קדש מבני ישראל: דברים כג יח
5. יכרת יי לאיש אשר יעשנה ער וענה מאהלי יעקב ומגיש מנחה ליי צבאות: מלאכי ב יב
6. קבורת חמור יקבר סחוב והשלך מהלאה לשערי ירושלם: ירמיהו כב יט
7. ויאמר משה אל שפטי ישראל הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור: במדבר כה ה
8. והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל והמה בכים פתח אהל מועד: במדבר כה ו
9. וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו: במדבר כה ז
10. אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד יי: משלי כא ל